

VEGYES

A piarista gimnázium 100 éves önképzőkörének jubileumi ünnepe.

Április 14-én, vasárnap délelőtt a szegedi Városi Színházban fényes ünnepség keretében ünnepelte százéves fennállását a piarista gimnázium „Horváth Cyrill” önképzőköre.

Amikor a múlt század harmincas éveiben, főleg Széchenyi buzdítására — egymás után alakultak a különböző egyesületek, — az általános lelkesedéssel együtt az új időknek új dala behatolt az iskolák falai mögé is. Az édes anyanyelvnek jogaiba visszaállítása után különböző önképző-, irodalmi-, társaságok alakultak hazánkban, azzal a céllal, hogy a fiatalság is vegye részét a megindított nemzeti mozgalmából. Az u. n. salonönképzőkörök ugyanazt a szerepet töltötték be, mint a körök ősanja, a *Kiss János* alapította *Magyar Társaság* (1790), mely először mutatott példát az érettebb tanulók önművelésére. A Társaság a legszentebb eszmét szolgálta és tűzte ki célul: „a magyar nyelv művelését és csiszolását”.

Ez az elv vezette *Horváth Cyrill* dr. kegyesrendi tanárt, a szegedi lyceum „tudós oktatóját”, mikor 1840-ben elére állt az ifjúság önképzésének s buzdítására ugyanezen év „tavaszutó 7-én” (május 7) megalakult *A Szegedi Bölcselkedők Olvasó Társasága*, mely nemsokára ünnepélyes ülésével meg is kezdte működését. „A felsőbb iskolai hatóság” a következő évben megerősítette a Társaság szabályait s azok alapján folytatta munkáját Horváth Cyril vezetésével.

Az elnyomatás idején a nyilvánosság kizárásával működött az egyesület, majd 1872-ben újjáalakult s felvette az „Önképzőkör” nevet. Az időnkint felbukkanó törekvéseknek, — hogy t. i.

az önképzőköröket meg kell újítani, a piarista gimnázium önképzőköre is eleget tett, fennállásának 100-ik éve felé közeledvén, amennyiben 1937-öszen, még az új *Rendtartás* megjelenése előtt, — melynek 81. §-a előírja a különböző szakosztályokat, — a mai idők viszonyainak megfelelően szakosztályokra osztott s kibővített munkakörrel, — a *Faluszeminárium* felállításával is — ohajtja szolgálni a magyarság és tudomány ügyét. Ekkor vette fel alapítójáról a *Horváth Cyrill* nevet s a kör hivatalos neve: „Horváth Cyrill” Önképzőkör.

Fennállásának 100 éves évfordulóját díszes, műsoros ünnepség keretében ülte meg a kör. Reggel 8 órakor a Fogadalmi templomban *Zimányi Mihály*, premontrei kanonok, kormányfőtanácsos, az Önképzőkörnek két éven volt jeles tagja kispapok segédletével szentmisét mondott, közben *Zimányi Gyula*, a budapesti piarista tanárképző főiskola igazgatója, az Önképzőkör 44 éve volt elnöke magasszónyalású szentbeszédben méltatta a nap jelentőségét.

Az ünnepi előadás fél 11-kor kezdődött a Városi Színházban. A gazdagon feldíszített nézőteret a megyésfőpásztorral az élen, Szeged társadalmi, kulturális egyházi életének minden rétege előzőnlátta s nevelőoktatás sok barátja hely hiányában nem élvezhette végig a fényesen sikerült jubiláris ünnepséget. A műsor két részből állott. A régi gárda tagjai szerepeltek az előadás első felében. A *Himnusz* elénekzése után *Bokor Pál* ny. polgármester h., az Önképzőkörnek 1872–74-ben tagja és legrégibb élő volt ifj. elnöke köszöntötte a megjelent közönséget, köztükk az árvízeltölti Szeged diákjait, azok fiait és unokáit. Befejezésül ugyanazt a verset szavalta el, amelyet legjobban szeretett egész életén keresztül:

Tóth Kálmán *Előre* c. versét, — ez a költemény volt utolsó szereplése 66 esztendővel ezelőtt az Önképzőkör záróünnepélyén. Megható melegség áramlott át az öreg úr minden szaván, — ki még egyszer ott érezte magát fiatalos lélekkel diáktársai előtt az előadásztalnál.

Utána Nagy Géza dr. tanügyi fogalmazó, az Önképzőkörnek 12 esztendő előtt volt elnöke olvasta fel Mészáros Lajos 2-od évi bölcselkedő ünnepi ódáját, melyet a szerző 1840-ben az „Olvasó Társaság” megnyitására készített. Az eredeti évkönyvből elhangzott klasszikus mértékű és veretű „versezet” nagy hatást tett.

Belle Ferenc dr. zeneiskolai igazgató, az Önképzőkörnek volt tagja két pompás hegedűszámmal szerepelt, Kertész Lajos egyetemi lektor pedig művészi énekével gyönyörködtette a hallgatóságot.

Majd Muntyán István dr. ny. ítélőtáblai elnök mondta el ünnepi beszédét. Mint az Önképzőkörnek 1886—88-ban volt tagja fiatalos lendülettel, a meghatottság hangján szólt azokról a férfiakról, akik 100 esztendővel ezelőtt, egy tehetetlen korszakban, a nemzet halál közelségének fojtogató óráiban, úgyszólván az utolsó védelmi vonalon, a tanulóifjúság lelkében iparkodtak a magyar szellemiség haldoklását megállítani s az önképzőkör megalapításával egy szerény, de soha el nem hagyott oltárt emeltek az akkor nagyon elhagyatott, itt az Alföldön különösen elhagyatott nemzeti geniusnak. Az önképzőkör hivatása a múltban az volt, hogy a magyar szellemiség felé irányítsa az ifjúság figyelmét s ezt a hivatását nagyszerűen teljesítette minden időben. Bizonyáságul szolgál erre a szerb hangzású nevek egész sora, melyek viselői szorgalmas tagjai voltak az önképzőkörnek s ódákat írtak a magyar nyelv szépségéről, a magyar hazafiasság szent

eszményéről. A befejező szavak arról szóltak, hogy remélhetőleg Szeged városa ugyanaz lesz a jövőben, mint ami volt a múltban: a nemzetiségek beolvasztókohója és akkor a piarista gimnázium tovább teljesítheti történelmi hivatását az új száz év küszöbén a régi dicsőség fényével...

A műsor első részét a gimnázium 400 tagú, kibővített énekkarának szereplése fejezte be Kodály: *Magyarokhoz* c. Berzsenyi ódájának elénekítésével.

Szünet után a gimnázium zenekara Beethoven *Egmont-nyitányát* adta elő bevezetésül Sik Sándor *Zrinyi* c. tragédiájának *Előjátékához*. A gimnázium fiatal diákjai, a mai gárda, sugárzó lelkesedéssel, nagyszerű rendezésben, színpadi mozgással és előadókészséggel elevenítették meg a lírai szépségekben bővelkedő, drámai erőből duzzadó előjáték minden mozzanatát, jelenetét, a fájó, sajgó magyar mondatokat és jellegzetes magyar alakokat.

Az Önképzőkör ez évi ifj. elnöke, Niedermayer Ferenc lelkes szavaival aratott megérdemelt, nagy sikert.

Karl János dr. igazgató magas szárnyalású hazafias beszédében zárószóként hangoztatta, hogy az önképzőkör évkönyveinek sorozatában kezdődő új évszázad új jelmondatot választ, melynek eszményei a múltban gyökeresnek s beigazolták örökkévalóságukat: *Istennel a Hazáért!* Száz év bizonyítja ennek a mondatnak szilárdságát és örök értékét. Ezzel a jelszóval kell az önképzőkör tagjainak tovább munkálkodniuk, hogy bebizonyítsák: a „Kárpátok medencéjében él egy nép, melyet nem a test, az anyag, hanem a szellem kapcsol össze örökös érvénnyel.”

A Szózat elénekítésével ért véget a piarista pedagógia lélekemelő ünnepe a közönség osztatlan elismerésétől kísérvé.

(Dr. A. G.)